

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Авчинников А.Г. Друг бедных / А.Г. Авчинников. – Екатеринбург: Печатня С.П. Яковлева, 1904. – 28 с.
2. Авчинников А.Г. Доктор Лешко-Попель / А.Г. Авчинников. – Варшава: – Изд-во Тиминского, 1907. – 7 с.
3. Бажан Т.Л. Врач гуманист и прогрессивный общественный деятель И.В. Ляшко-Попель / Т.Л. Бажан, Л.Е. Мороз // Сов. здравоохранение. – 1975. – № 8 – С. 77-80.
4. Кони А.Ф. Собрание сочинений. Т. 5. / А.Ф. Кони. – Москва: Юридическая литература, 1968. – 480 с.
5. Шатров М. Город на трёх холмах. – Днепропетровск: Проминь, 1969. – 191 с.

Стаття надійшла до редакції
10.01.2017

УДК 616-92:378.09(091)

До 100-річчя Дніпропетровської медичної академії

**Ю.В. Козлова,
М.А. Довгаль,
В.В. Колдунов,
Г.А. Клопоцький,
О.Є. Худяков,
С.І. Хмель,
В.М. Бібікова,
Н.С. Трясак,
О.В. Анісімова**

**ІСТОРИЧНИЙ НАРИС
КАФЕДРИ ПАТОЛОГІЧНОЇ ФІЗІОЛОГІЇ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ МЕДИЧНОЇ АКАДЕМІЇ**

*ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»
кафедра патологічної фізіології
(в.о. зав. – д. мед. н., проф. В.В. Колдунов)
вул. Дзержинського, 9, Дніпро, 49044, Україна
SE «Dnipropetrovsk medical academy of Health Ministry of Ukraine»
Department of Pathophysiology
Dzerzhinsky str., 9, Dnipro, 49044, Ukraine
e-mail: jylyftuna@ukr.net*

Ключові слова: історія, кафедра, патологічна фізіологія
Key words: history, department, pathological physiology

Реферат. Исторический очерк кафедры патологической физиологии Днепропетровской медицинской академии. Козлова Ю.В., Довгаль М.А., Колдунов В.В., Силкина Ю.В., Клопоцкий Г.А., Худяков А.Е., Хмель С.И., Бибилова В.Н., Трясак Н.С., Анисимова О.В. В статье представлены исторические сведения о развитии кафедры патологической физиологии Днепропетровской медицинской академии, о заведующих и их вкладе в развитие кафедры от момента основания (1918 год) до настоящего времени (2016 год). Описаны направления научных исследований, наиболее значимые достижения, отмечены изменения в материальном и методическом обеспечении педагогического процесса.

Abstract. The historical essay of the department of Pathological Physiology of Dnepropetrovsk Medical Academy. Kozlova Yu.V., Dovgal M.A., Koldunov V.V., Silkina Yu.V., Klopotskiy G.A., Khudyakov A.E., Khmel S.I., Bibikova V.N., Tryasak N.S., Anisimova O.V. The article presents historical information about the development of the department of Pathological Physiology of Dnepropetrovsk medical academy, about chiefs of the department and their contribution to the development of the department from its foundation (1918) up to the present (2016). The areas of scientific research, the most significant achievements as well as changes in the provision of educational process are described.

Кафедра патологічної фізіології була заснована в 1918 році, тобто через 2 роки після відкриття Катеринославського медичного інституту. На той час кафедра складалась всього з однієї кімнати на території «Земської лікарні» - нині лікарні ім. І.І. Мечникова.

Засновником кафедри і першим її завідуючим був професор Антон Іванович Тальянцев (1918-1928), який здобув вищу освіту в Московському університеті. Там він почав працювати як асистент на кафедрі загальної і експериментальної патології під керівництвом професора А.Б. Фохта. Антон Іванович присвятив себе дослідженню хвороб серцево-судинної системи.

У 1892 році захистив дисертацію на ступінь доктора медичних наук. У 1918 році був запрошений на посаду керівника кафедри загальної і експериментальної патології в Катеринославський медичний інститут, де саме розробив методику моделювання закупорки гілок коронарних артерій шляхом введення в розтяту сонну артерію до гирла аорти довгого вигнутого зонду з боковими отворами, поміщаючи туди суспензію насіння плауна, рапса і т.д., чим значно підштовхнув медицину в напрямку розробки методів діагностики та лікування уражень коронарних артерій.

З 1918 по 1928 рік співробітниками кафедри було видано 7 наукових робіт, присвячених порушенню місцевого та загального кровообігу, а також впливу змін функцій підшлункової залози на вуглеводний обмін.

Важливо зазначити, що коли професор А.І. Тальянцев прийшов на кафедру, там викладався тільки теоретичний курс, а під його керівництвом почали проводитися практичні заняття. У 1929 році за участю професора було видано перше навчальне керівництво з практичних занять для студентів.

Через півтора року після своєї останньої лекції, прочитаної в 1928 році, професор А.І. Тальянцев помер, запам'ятавшись надзвичайною простотою та сердечністю як до своїх студентів, так і до колег.

У 1928 році за результатами конкурсу на посаду завідуючого кафедри був обраний професор Федір Матвійович Бріккер (1928-1942) – представник Харківської наукової школи патологів.

А.І. Тальянцев

Спочатку головна увага співробітників кафедри зосереджувалась на питаннях порушення вуглеводного, жирового, білкового та газового обміну та їх динаміки під час запального процесу. Матеріали досліджень з цієї теми професор Ф.М. Бріккер отримав сумісно з А. Чарним, Ф. Суповицьким та Я. Лазарісом. Дані цих досліджень вважаються важливим внеском у вчення про запалення. Наступним напрямком дослідження стає вплив деяких бойових отруйних речовин на організм. Результати були успішними і ввійшли у спеціально виданий науковий збірник, що був присвячений протихімічному захисту.

Після цього увага кафедри в науково-дослідницькій діяльності переключилась на дослідження експериментальної терапії пухлин. Експериментальні дані були викладені в збірнику «Противоопухолевый иммунитет».

Ф.М. Бріккер

Ф.М. Бріккер обійняв посаду замісника директора з наукової частини. Протягом декількох передвоєнних років він підняв рівень кафедри на досить високий щабель, об'єднав різні кафедри у вирішенні спільних питань і допоміг багатьом молодим вченим видати наукові роботи.

У воєнні роки кафедра була об'єднана зі Ставропольською та евакуйована у Ставрополь. Протягом двох з половиною років колеги обох інститутів займалися питаннями оборонної тематики, а також питаннями злочинних новоутворень. У 1942 році від рук гестапо загинула більша частина співробітників інституту, в тому числі і Ф.М. Бріккер.

У післявоєнні часи завідувачем кафедри був Емануїл Яковлевич Стеркін (1945-1952), який був людиною незвичайних лекторських здібностей. Багато уваги приділив оснащенню кафедри. Під керівництвом Е. Я. Стеркіна співробітники кафедри займались питаннями порушення вуглеводного обміну при патології печінки, цукровому діабеті, серцевій недостатності та ін. Співробітники кафедри підготували за цей час 2 кандидатські дисертації.

У 1952 році, у зв'язку з від'їздом професора Е.Я. Стеркіна, на посаду завідувача кафедри був обраний Іван Никифорович Сухотеplий (1952-1968). Спочатку співробітниками кафедри досліджувались питання участі нервової системи в реакціях організму на дію різних фізіологічних і патогенних факторів. Потім вивчалась участь нервової системи в пухлинному процесі. Результати роботи були викладені на 2-му з'їзді онкологів і 3-му республіканському з'їзді рентгенологів і радіологів УРСР.

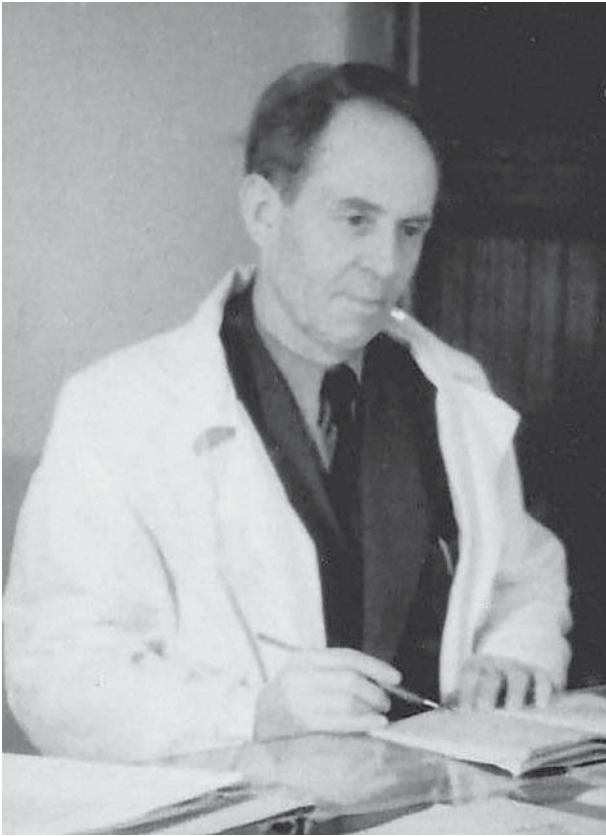
Одночасно кафедра займалась організацією спеціальної спектрографічної лабораторії хімічних бластомогенних речовин і хіміотерапії пухлин у ЦНДЛ. Протягом 1952-1965 років співробітники кафедри виконали 38 наукових робіт, виданих у різних наукових журналах і збірниках. Кафедрою надана допомога і створені умови для виконання 2 докторських і 5 кандидатських дисертацій.

У 1968 році І.Н. Сухотеplий раптово помер від інфаркту міокарда.

У часи керівництва Валентина Вікторовича Лук'янця (1969-1977) кафедра потерпала від кадрової кризи, через що було посилено планування та виконання дисертаційних робіт асистентами.

Е.Я. Стеркін

І.Н. Сухотеплий

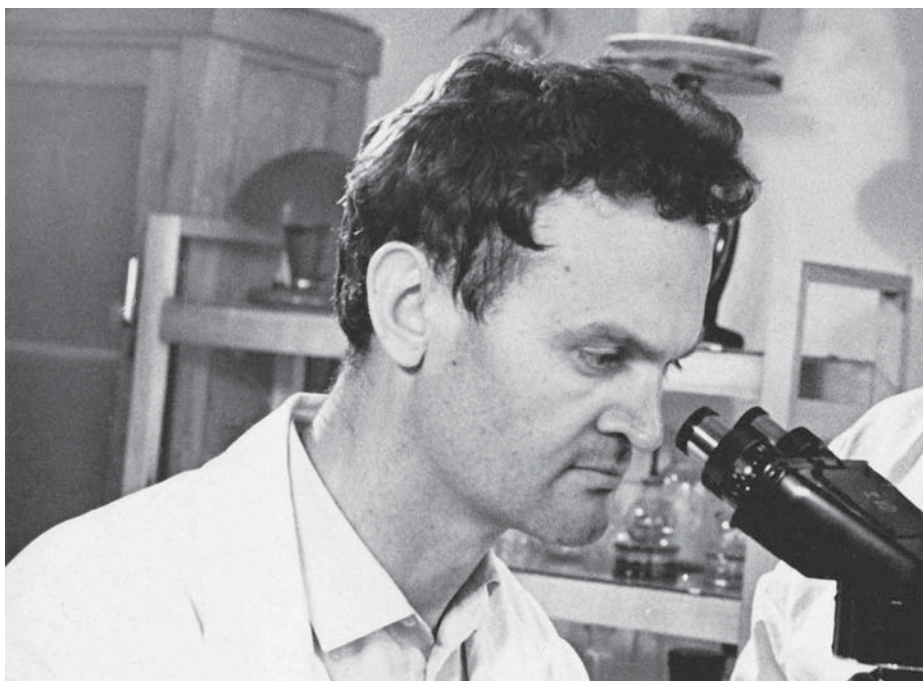
Разом з цим на кафедрі велась напружена науково-методична робота, яка полягала у вдосконаленні методики проведення лекцій і практичних занять і більш детальним програмуванням навчального матеріалу.

Науково-дослідницька робота співробітників кафедри була присвячена питанням патологічної фізіології пухлинного процесу. Вивчались канцерогенні речовини середовища, фактори обміну речовин при пухлинному рості, взаємозв'язки регуляторних систем і пухлинного росту. В роботах В.В. Лук'янця розроблялася проблема нейропухлинних взаємозв'язків.

В.В. Лук'янець був керівником 6 кандидатських дисертацій. Виконані й успішно захищені роботи сприяли розвитку нових актуальних напрямків дослідження пухлинної патології.

За цей період співробітниками кафедри було опубліковано близько 120 наукових робіт, отримане авторське свідоцтво та 11 посвідчень на рацпропозиції. Співробітники кафедри виступали на 6 всесоюзних з'їздах і на 9 республіканських.

Під час керівництва кафедрою професора Олега Івановича Сукманського (1977-1997) змінився напрям наукових досліджень. Кафедра розробляла питання нервової трофіки і патогенезу нейрогенних дистрофій. Для вирішення проблеми патогенезу нейрогенних дистрофій були об'єднані зусилля співробітників кафедри патофізіології, нормальної фізіології та біохімії. Для виконання досліджень у цьому напрямі було придбано люмінісцентний мікроскоп «Люмам», поліграф, реограф та ін. Освоєні та впроваджені методи полярографічного визначення напруги кисню в тканинах, реографії, цитоспектрофотометрії та радіоавтографії.

В.В. Лук'янець

О.І. Сукманський

Також була проведена робота з удосконалення викладання патологічної фізіології: переглянуто й оновлено лекційний курс, введені лекційні демонстрації експериментів і кінофільмів, створено фонотеку лекцій. Подвоєно кількість мікроскопів, придбані лічильні камери й лабораторний посуд.

Виконувалась робота зі створення підручників та навчальних посібників. О.І. Сукманським були написані розділи: «Порушення водно-сольового обміну» і «Патологічна фізіологія травлення» для підручника за редакцією М.Н. Зайка.

У 1977-1997 роках під керівництвом професора О.І. Сукманського було виконано 5 докторських та 6 кандидатських дисертацій. Опубліковано більше 180 наукових робіт, одержано 3 авторських свідоцтва.

У 1992 році співробітниками кафедри була організована та проведена Українська конференція патофізіологів.

З 1985 по 1989 рік введені письмові іспити, тестовий і ректорський контроль, розроблені ситуаційні задачі. Надалі, у зв'язку зі становленням незалежної України, було докладено багато

зусиль до адаптації навчальних матеріалів українською мовою.

У 1997 році професор О.І. Сукманський пішов на пенсію та виїхав до Одеси, де й досі викладає в Одеському медичному університеті. Кафедра патологічної фізіології у той час була об'єднана з кафедрою нормальної фізіології під керівництвом професора Петра Опанасовича Неруша.

Та вже в 1999 році кафедра була відокремлена під керівництвом професора Віктора Володимировича Колдунова (1999-2010), автора 243 наукових праць, 2 винаходів, 8 раціоналізаторських пропозицій, інформаційного листа.

У той час були видані два посібники для практичних занять студентів з грифом ЦМК МОЗ України та два збірники тестів Крок-1, посібник із загальної патофізіології і патофізіології органів і систем.

Основним науковим напрямом кафедри залишалось дослідження нейрогенних дистрофій. Разом з кафедрою нормальної фізіології в 2001-2004 роках виконувалась бюджетна науководослідницька робота «Вивчення механізмів нервової системи при дії екстремальних факторів».

В.В. Колдунов

Г.В. Довгаль

М.А. Довгаль

Протягом 2011-2012 років кафедрою керував доцент Геннадій Володимирович Довгаль, який розпочав оновлення матеріального (інформаційні стенди та наочні навчальні матеріали) та методичного забезпечення кафедри. За цей час було опубліковано 9 наукових та 3 науково-методичні статті.

З 2012 року й понині завідувачкою кафедри є професор Марина Анатоліївна Довгаль. Під її керівництвом розпочато підготовку нового посібника для контролю знань студентів під час складання змістовних модулів (семінарів).

Професор Юлія Валеріївна Сілкіна виконувала обов'язки завідуючої кафедри з 2013 по 2016 рік. У цей період було оновлені методичні розробки для практичних занять студентів, база тестів, комп'ютерний клас, лекційний матеріал. У цей період було опубліковано 45 статей. Сумісно з колективом кафедри були оновлені навчальні стенди.

Сьогодні на кафедрі працює згуртований колектив науковців та викладачів. На теперішній час професор В.В. Колдунов виконує обов'язки завідуючого кафедрою. Під його керівництвом виконується кандидатська дисертація викладачем В.М. Бібіковою з теми «Патогенетичні механізми морфо-функціональних змін у корі великих півкуль та підкоркових утвореннях головного мозку при первинному та повторному геморагічному інсульті в експерименті».

Ю.В. Сілкіна

Колектив кафедри висловлює подяку Л.П. Аксеніч за надання історичних матеріалів.

Стаття надійшла до редакції
13.01.2017